

ПОЛТАВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В.Г. КОРОЛЕНКА

5 червня 2025 року

МІЖНАРОДНИЙ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ФОРУМ

**ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ
МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ:
ПОСТУП, СТАНОВЛЕННЯ,
УДОСКОНАЛЕННЯ І
ЗРОСТАННЯ**

Міністерство освіти і науки України
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка (Україна)
Національна академія педагогічних наук України (Україна)
Полтавська обласна рада (Україна)
Полтавська міська рада (Україна)
Мала академія наук України (Україна)
Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського (Україна)
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди (Україна)
Академія Пьотрковська (м. Пьотрков-Трибунальський, Польща)
Краківська Академія імені Анджея Фрич Моджевського (Польща)
Аріельський університет (Ізраїль)
Білостоцький університет (Польща)
Університет Яна Євангелісти Пуркіне (Чехія)
Університет імені Адама Міцкевича, Познань (Польща)
Vilniaus kolegija / Вищий навчальний заклад (Литва)
Інститут литовської літератури та фольклору (Литва)
Університет Віка - Центральний університет Каталонії (Іспанія)
Університетський коледж Копенгагена (Данія)

Міжнародний науково-практичний форум

«ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ: ПОСТУП, СТАНОВЛЕННЯ, УДОСКОНАЛЕННЯ І ЗРОСТАННЯ»

Збірник тез доповідей

5 червня 2025 року

м. Полтава

Педагогічна майстерність майбутнього вчителя: поступ, становлення, удосконалення і зростання : матеріали Міжнар. наук.-практ. форуму (м. Полтава, 5 червня 2025 р.) / за ред. проф. М. В. Гриньової. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2025. 1112 с.

УДК 378.011.3-051:005.336.5(062)

П 24

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Топузов О.М., доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України, заслужений діяч науки і техніки України, віцепрезидент НАПН України, директор Інституту педагогіки НАПН України;

Нестуля С.І., докторка педагогічних наук, професорка, професорка кафедри педагогіки та суспільних наук Полтавського університету економіки і торгівлі;

Солошич І.О., докторка педагогічних наук, професорка, професорка кафедри екології та біотехнологій Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського.

Збірник містить матеріали тез доповідей учасників Міжнародного науково-практичного форуму «Педагогічна майстерність майбутнього вчителя: поступ, становлення, удосконалення і зростання», що присвячені осмисленню теоретичних засад і практичних аспектів педагогічної майстерності в контексті сучасних викликів освіти. Представлені в ньому наукові доробки учасників із різних регіонів України та зарубіжжя відображають багатогранність підходів до формування й розвитку професійної компетентності педагога, складників його педагогічної майстерності на всіх рівнях освіти. Матеріали форуму згруповано за дев'ятьма тематичними секціями, що охоплюють широкий спектр питань – від вивчення наукової спадщини Полтавської школи педагогічної майстерності та феномену «педагогіки добра» Івана Зязюна до аналізу цифрової дидактики, інновацій в освітньому процесі та партнерства викладача і студента. Особливу увагу приділено сучасним освітнім трансформаціям, викликам цифрової епохи, а також формуванню педагогічної майстерності викладачів закладів фахової передвищої, вищої та професійної (професійно-технічної) освіти. Збірник стане у пригоді науковцям, педагогам-практикам, викладачам, здобувачам освіти, управлінцям та всім, хто зацікавлений у підвищенні якості освіти та розвитку професійної педагогічної спільноти.

*Матеріали друкуються в авторській редакції мовами оригіналів.
За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідальні автори.*

© ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2025

© Автори, заг. ред. М.В. Гриньової, 2025

Мирошник О. Г. ПЕДАГОГІЧНА РЕФЛЕКСІЯ У ВИМІРАХ СИСТЕМНО-РЕГУЛЯТИВНОГО ПІДХОДУ	195
Мишко Н. М., Волошук М. І. ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ СТРЕСОСТІЙКОСТІ СУЧАСНИХ УКРАЇНЦІВ	198
Назаренко С. М., Борисенко В. В., Міщенко А. В., Соловйова Н. В., Денисенко С. В., Акімов О. Є., Закоłodна О. Е., Костенко В. О. ФОРМУВАННЯ ЕМПАТІЇ ТА КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК У ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ НА ЗАНЯТТЯХ З ПАТОФІЗІОЛОГІЇ	202
Нізоміддінова Р. Р. ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ ВИХОВАТЕЛЯ В ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ	205
Олексієнко А. В., Білоусова Н. В. ВИКОРИСТАННЯ КІНЕЗІОЛОГІЧНИХ РУХАНОК ДЛЯ КОРЕКЦІЇ ПСИХОМОТОРНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	209
Олешко І. А. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПІДТРИМКА ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ	212
Орлова Н. С. ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ПРОЄКТУВАННЯ КОМПОЗИЦІЇ КРІЗЬ ПРИЗМУ ЗОРОВИХ ІЛЮЗІЙ	214
Педченко С. О. МОВНО-КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК НЕВІД'ЄМНИЙ СКЛАДНИК ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВЧИТЕЛЯ	217
Педченко С. О., Починок Є. А. КОНЦЕПЦІЯ СУЧАСНОГО ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЯК НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА	220
Пономарьов В. В. ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ ТРЕНЕРА ЯК ЧИННИК ПІДТРИМКИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СТІЙКОСТІ ТА ГРОМАДЯНСЬКОЇ СВІДОМОСТІ ДІТЕЙ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	222
Радосьва Н. М. ЕТАПИ СТАНОВЛЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ	226
Рева Я. Г. ПЕДАГОГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ХОРЕОГРАФІЧНОГО КОЛЕКТИВУ У ВИХОВАННІ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ	229
Руденко Л. А., Литвин А. В. ФОНОВІ ЗНАННЯ ПЕДАГОГА ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ СВІТОГЛЯДУ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ	232
Семенко С. В. ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ ЖУРНАЛІСТИКИ	236
Стиркіна Ю. С. РОЛЬ КАЗКОПЕДАГОГІКИ У СИСТЕМІ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ	238
Тараненко І. В. АДАПТАЦІЯ ТРЕНЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДО УМОВ ВОЄННОГО ЧАСУ: ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ ЯК ЗАПОРУКА МОТИВАЦІЇ Й СТАБІЛЬНОСТІ	241
Тітов І. Г., Тітова Т. Є. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПРОЄКТУВАННЯ НАВЧАННЯ, СПРЯМОВАНОГО НА РОЗВИТОК СВІТОГЛЯДУ УЧНІВ	245
Ткаченко А. В., Сєдаков О. В. АНАЛІЗ СУЧАСНИХ АНГЛОМОВНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ НЕВЕРБАЛЬНИХ АСПЕКТІВ ПЕДАГОГІЧНОГО СПІЛКУВАННЯ	248
Товкайло О. О., Шрамко Р. Г. LEXICAL COMPETENCE AND LEARNER MOTIVATION: ESL TEACHING IN VIETNAM THROUGH A UKRAINIAN METHODOLOGICAL LENS	251
Федорченко А. О., Мухіна Т. Є. ЛОГІЧНЕ МИСЛЕННЯ ЯК КЛЮЧОВИЙ ЕЛЕМЕНТ МАТЕМАТИЧНОЇ ОСВІТИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	253

Список використаних джерел

1. Максименко В. І. Формування художньо-творчого досвіду майбутніх викладачів хореографії у процесі фахової підготовки: дис. канд. пед. наук : 13.00.04. УДУ імені Михайла Драгоманова, 2024. 284с.
2. Психологічне дослідження творчого потенціалу особистості [Текст] : монографія / наук. кер. авт. кол. В. О. Моляко ; АПН України, Інститут психології ім. Г. С. Костюка. Лабораторія психології творчості. К. : Педагогічна думка, 2008. 207 с.
3. Степанюк І. В. Особливості формування творчого потенціалу майбутнього вчителя хореографії. *Академічні студії. Серія «Педагогіка»*. 2021. Вип. 1. С. 80-86.
4. Психологічні особливості творчої активності молодших школярів у процесі фольклорно- ігрової діяльності : автореф. дис. канд. психол. наук: 19.00.07. Ін-т психології ім. Г. С. Костюка АПН України. К., 1999. 19 с.

**Руденко Лариса Анатоліївна
Литвин Андрій Вікторович**

ФОНОВІ ЗНАННЯ ПЕДАГОГА ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ СВІТОГЛЯДУ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

У лексикографічних джерелах світогляд визначається як система уявлень, ідей, поглядів на навколишню реальність, утворену шляхом своєрідної інтеграції досвіду, знань і самосвідомості у ціннісну картину світу, яка зумовлює життєву орієнтацію людини та її ставлення до дійсності й самої себе. Ця система визначає загальну спрямованість поведінки людини на основі її світорозуміння і світосприймання, відповідно до яких вона орієнтується в реаліях та має змогу до самовираження [2, с. 175]. Як інтегроване утворення, світогляд впливає на мотиви, почуття й волю особистості, відображає оцінювання нею явищ і фактів, виявляється в соціальній поведінці, вчинках і діяльності,

Викладене дає підстави стверджувати, що світогляд – це багатовимірна духовна характеристика, яка віддзеркалює знання людини через їх оцінювання і ставлення до дійсності. Закономірно, що він формується під впливом соціальних умов та особливостей суспільного буття. Щоб орієнтуватися в сучасному світі, людині потрібно постійно робити життєвий вибір, який ґрунтується не лише на знаннях про довкілля, а й опирається на власну об'єктивну оцінку певних ситуацій. Мова йде про те, що підґрунтя для людських намірів створюється завдяки світогляду, який становить ядро особистості, відображає систему її цінностей та життєву позицію, формує норми поведінки [3, с. 27].

Аналіз сучасного стану формування духовного світу здобувачів вищої освіти свідчить, що цей процес супроводжується суперечливими тенденціями, що виникли внаслідок тривалого домінування у суспільній свідомості українців тоталітарної ідеології, що спричинило зростання антинаукових настроїв та войовничого невігластва та призвело до посилення соціальної напруженості, загострення світоглядної кризи суспільства в аксіологічному, соціокультурному, культурологічному та антропологічному вимірах.

У цьому контексті варто підкреслити значущість формування й розвитку світоглядного компонента у процесі професійної підготовки, адже будь-яка фахова діяльність пов'язана з необхідністю формувати особистість, здатну до критичного мислення, що свідчить про її світоглядну позицію. Сферою соціокультурної життєдіяльності, в якій відбувається становлення світоглядних позицій духовно багатой, морально вільної, культурно вихованої особистості фахівця є саме вища освіта, модернізація якої відбувається на основі філософії «людиноцентризму» та переорієнтації змісту на цілі сталого розвитку, що передбачає виховання людини інноваційного типу мислення й культури завдяки створенню освітнього простору, який би враховував суспільні й державні потреби, новітні освітні технології, а також (чим не можна нехтувати!) запити самої особистості.

Створення умов для формування світогляду особистості, її життєвої самоідентифікації й самореалізації в майбутній професійній діяльності потребує побудови освітнього процесу на засадах цілісності, органічного інтегрування спільних гуманістичних смислів і духовно-моральних цілей у суспільно-гуманітарні, психолого-педагогічні, природничо-математичні дисципліни (у такому випадку цілісність забезпечить принцип комплементарності, що є одним із дієвих способів розкриття різних граней цілого). Комплекс взаємодоповнювальних знань має спрямовуватися передусім на духовний розвиток здобувачів, а також на формування у них ціннісного ставлення до людини, життя взагалі, та професійної діяльності зокрема.

Професійна діяльність випускників закладів вищої освіти (ЗВО), зокрема із специфічними умовами навчання, передбачає постійну взаємодію з людьми в різноманітних, часто емоційно напружених і суспільно нестабільних ситуаціях. Дослідники пов'язують людиновимірність цих професій зі світоглядними домінантами, які ґрунтуються на суб'єкт-об'єктних відносинах і виявляються як на рівні об'єкта (соціальних груп та індивідів, що потребують допомоги суспільства), так і суб'єкта (виконавців заходів щодо надання цієї допомоги). Для успішного виконання освітніх завдань викладачі ЗВО мають не лише володіти достатнім обсягом професійних компетентностей, а й виявляти відповідно до конкретної ситуації соціальні та професійно значущі якості особистості: любов до людей, уважність і спостережливість, комунікабельність, тактовність і терпеливість, здатність до рефлексії, емпатії, творчого мислення, готовність до самостійного прийняття оптимальних рішень, саморозвитку, співвіднесення своїх життєвих смислів із загальнолюдськими цінностями тощо.

На важливості поєднання цінностей із дійсністю шляхом включеності в діяльність наголошував І. Зязюн. Він підкреслював, що саме цінності організовують поведінку особистості, надаючи їй генеральні інтенції. Вони виявляються в конкретних діях, відношеннях, а їх різноманітність цілком відображує багатогранність структури людської особистості [1, с. 76]. Це означає: чим ширше і повніше у світогляді людини відображені ставлення до навколишньої дійсності, тим ґрунтовнішими є її знання про світ і усвідомлення

свого місця в ньому, тим ефективнішою буде її взаємодія з іншими, а головне, – глибшим за своїм загальним змістом і духовним наповненням особистісне «Я».

Одним із важливих компонентів професійної діяльності науково-педагогічних працівників ЗВО є необхідність здійснювати вплив на особистість здобувачів під час педагогічної взаємодії. Проте, ефективно вплинути на людину може лише особистість із твердою світоглядною позицією, що ґрунтується на глибоко усвідомлених й узагальнених знаннях, переконаннях, непохитній впевненості в їх істинності, та виявляється в уміннях їх застосовувати в різних життєвих ситуаціях, у тому числі професійних [3, с. 31].

Варто зауважити, що викладач ЗВО має орієнтуватися в соціокультурному й інформаційному просторі професійного середовища та будувати професійну взаємодію (переважно комунікативну) на основі безпосереднього переживання ситуації й опосередкованого ставлення до неї. Відтак можемо вести мову про те, що провідною характеристикою професійного середовища викладачів є його комунікативність: у процесі професійної взаємодії інформація цілеспрямовано адресується певному одержувачу і, що дуже важливо, передає особисте ставлення комунікатора як до інформації, так і до адресата. При цьому інформація, як змістовна категорія, зумовлена так званими «фоновими знаннями» особистості.

Переконані, що категорія «фонові знання» заслуговує на особливу увагу у контексті світогляду, оскільки саме ці знання формують внутрішній світ особистості внаслідок набуття нею когнітивного досвіду, виражають її гносеологічну, аксіологічну та морально-етичну сутність, відображену у психологічній структурі світогляду. Її основними компонентами є: *світоглядні знання* (життєво важливі для людини, які систематизують результат її інтелектуальної діяльності); *цінності* (те, що є значущим для людини та відповідає її актуальним потребам, ідеалам, особистісним смислам); *переконання* (суб'єктивний інтелектуально-емоційний здобуток людини, що відображає мотиви її ставлення до світу, певні ідеали, норми, вчинки, які слугують орієнтирами у її житті) [3, с. 31].

Поняття «фонові знання» зазвичай використовується в контексті міжособистісної комунікативної взаємодії. Ми поділяємо думку Л. Черних щодо кореляції фонових знань особистості з її загальнокультурною компетентністю, яка, безпосередньо не стосуючись професійного спілкування, дає змогу «вловити, зрозуміти приховані натяки, асоціації тощо», тобто зробити розуміння партнера по спілкуванню глибшим, більш емоційним, особистісним [4]. Складність процесу сприймання під час професійного спілкування полягає в тому, що при формуванні образу партнера, вони отримують переважно фрагментарну інформацію про нього, оцінюють її з урахуванням власних психологічних, емоційних чинників і фонових знань. Важливо, щоб педагог зважав не лише на відомості, які відповідають його уявленням і цілям, але й на ті, що найбільше сприяють досягненню ефективності спільної діяльності. Ця

інформація накладає відбиток на перебіг взаємодії, становить основу майбутніх успішних взаємин.

На нашу думку, накопичення фонових знань потрібно безпосередньо пов'язувати також із функцією мислення, становленням власної думки. Більшою мірою це стосується професійного сприймання, зумовленого сукупністю фахових знань, ментальними механізмами їх засвоєння, оброблення та інтерпретації, а також – формування світогляду через створення системи цінностей, переконань, утвердження особистісної та професійної позиції.

Водночас пізнання іншої людини під час комунікативної взаємодії здійснюється через намагання зрозуміти стратегію її поведінки, що впливає й на побудову стратегії власної поведінки. Зазначимо, що в цих процесах беруть участь як мінімум дві особи, кожна з яких є активним суб'єктом. Тому при побудові стратегії взаємодії кожному доводиться зважати не лише на свої потреби, мотиви, настанови, а й на те, як адресат розуміє потреби, мотиви, установки адресанта. Сприймання партнера означає сприйняття його зовнішніх ознак, їх співвіднесення із його соціальними та особистісними характеристиками та інтерпретацію на цій основі його поведінки. Результати цього сприймання відіграють регулятивну роль у процесі взаємодії: пізнання партнера збагачує досвід адресанта, оскільки успіх взаємодії великою мірою залежить від точності сприйняття іншого.

На сприймання іншої людини впливають когнітивні, емоційні, оцінювальні особливості в контексті мотиваційно-сислової структури суб'єкта професійної діяльності, яка становить загальний фонд смислових утворень на основі фонових знань фахівця. Смислові утворення формуються під час взаємодії, переважно комунікативної, та регулюють ефективність її перебігу. Фонові ж знання становлять ключовий компонент розуміння того, що сприймається, і фактично випереджують знання про предмет сприймання, допомагаючи отримати про нього нову інформацію [3, с. 33].

У такому розумінні світогляд педагога доцільно пов'язати з його знаннями про довкілля й суспільство, соціальними цінностями, а також із самооцінюванням власного суспільного статусу на основі фонових знань.

Отже, світогляд є найбільшою спонукою до діяльності та визначальним регулятором поведінки людини, оскільки, ґрунтуючись на її ціннісних орієнтаціях, значною мірою виявляє спрямованість її особистості та позначається на її характері. Цілеспрямоване накопичення науково-педагогічними працівниками ЗВО пізнавального досвіду, зокрема розширення фонових знань, впливає на перетворення їхніх професійних знань у систему власних суджень, поглядів і поведінки, тобто виконує світоглядну функцію у процесі неперервного вдосконалення особистості викладача, кристалізації його світоглядної позиції та, в підсумку – до розвитку його педагогічної майстерності.

Список використаних джерел

1. Зязюн І. А. Філософія ціннісних відношень. *Інноваційність у науці і освіті* / [В. Кремень (голова редкол.), Є. Куніковські (заст. голови), Н. Ничкало (заст. голови)];

упоряд. : Н. Ничкало; І. Савченко : Хмельницький національний ун-т. Київ : Богданова А. М., 2013. С. 74–82.

2. Козяр М. М., Козловська І. М. Науково-педагогічний словник. Львів : Сполом, 2011. 216 с.

3. Руденко Л. А. Формування світогляду майбутніх фахівців соціономічних професій: гносеологічний аспект. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2017. № 1. С. 27–36.

4. Черних Л. А. Особливості ділової комунікативної культури особистості. *Теоретичні і прикладні проблеми психології*. 2012. № 2 (28). С. 335–343.

Семенко Світлана Василівна

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ ЖУРНАЛІСТИКИ

Процес трансформування, модернізації національної освіти, в тому числі й журналістської, відповідає завданням подальшої демократизації нашого суспільства й утвердженню гідного місця України у світовій співдружності. Тому сучасна вища школа активно розробляє і впроваджує широкий спектр гнучких новітніх технологій навчання, які максимально задовольнили б потреби та інтереси студентів, враховували їх навчальні можливості, створювали належні умови розвитку загальних і спеціальних здібностей, сприяли збереженню самобутньої індивідуальності особистості як соціальної цінності.

Рішення важливих завдань з удосконалення навчального процесу при впровадженні новітніх навчальних технологій вимагає розробки таких методів навчання, які дозволили б забезпечити високу теоретичну і професійну підготовку майбутнього журналіста. В тетradі навчання «студент – викладач – методи – засоби» всі компоненти важливі, однак особливу увагу належить приділяти виборові ефективних методів навчання.

Природно, викладач вільний обирати метод на свій розсуд, який йому по духу, який би враховував елементи і логічно-пізнавального, і психологічні показники студента, і керівництво його навчальною діяльністю. У підготовці студента-журналіста під час читання навчальної дисципліни «Стратегії Історія української журналістики» повинні домінувати творчі підходи, евристичні методи, які допомагають розвивати як образне мислення, так і дають міцні фахові знання.

На сьогодні найбільш поширеними у сучасній методиці вищої школи такі методи як лекція та її модифікації (проблемна лекція, лекція-дискусія, класична лекція); пояснювально-ілюстративний, метод проблемного викладу, частково-пошуковий, дослідницький метод.

Окрім зазначених, у процесі освоєння освітньої компоненти «Стратегія розвитку світової журналістики. Модуль перший. Історія української журналістики» можна використати надзвичайно широку палітру методів та форм роботи, вироблених сучасною методикою викладання у закладах вищої освіти.

Перш за все, це використання інтерактивних методів навчання, позаяк інтерактивна діяльність під час навчального заняття передбачає організацію та